

Centralsjukhuset år för år – liten sjukhushistoria

• 1733

På domkyrkans nuvarande plats lät Karl IX uppföra en herrgård, vilken från 1733 blir plats för sinnessjuka personer. Gården ödeläggs vid en brand 1752. Ett nytt hospital i sten i två våningar uppförs omgående på samma plats. Hospitalet bedriver inte någon sjukvård i egentlig mening, utan fungerar mer som hem för fattiga och åldringar samt som förvaringsplats för obotligt sjuka.

• 1775

En fristående lasarettbyggnad av trä i två våningar byggs på hospitaltomten. Den 12 oktober anländer de första patienterna; ”4 stycken sjuklingar samt 6 stycken från Sillerud, inficerade av lues venerea” (syfilis). Sjukhuset har 15 sängplatser som 1799 utökas till 25 och 30 år senare till 60.

• 1831

Verksamheten är i behov av ytterligare lokaler. Verksamheten vid hospitalet flyttas till Vadstena centralhospital varför lasarettet kan ta det övergivna huset i anspråk.

Under första delen av 1800-talet hemsöks Karlstad av många allvarliga sjukdomar. 1832 inträffar en smitt koppsepidemi. Än värre drabbas staden 1834, då den första av seklets upprepade koleraepidemier inträffar.

Under knappt två månader insjuknar 361 personer varav inte mindre än 117 avlider.

Här, strax intill gamla Tingvallagymnasiet, uppfördes ett hospital för långtidssjuka och sinnesslöa. På samma tomt byggdes Karlstads första lasarett år 1775. 1831 övertog lasarettet den gamla hospitalbyggnaden (byggnaden till vänster).

Lasarettet från 1842 vid Tyggårdsviken (1852)

• 1842

En ny sjukhusbyggnad i två våningar tas i bruk vid det s k Tyggårdsområdet, strax norr om fängelset. Det nya sjukhuset har 104 vårdplatser. 1868 byggs huset ut till 125 platser.

Personalen uppgick 1905 till 36 personer. Korna som betade på ängen intill lasarettet levererade färsk mjölk.

• **1905**

Länslasarettet i Karlstad invigs på nuvarande plats. Lasarettet var för hundra år sedan en imponerande anläggning, faktiskt det största lasarettet utanför storstäderna. Antalet vårdplatser uppgick till 175 och personalstyrkan till 36 personer. Den medicinska staben består av två läkare, en operationssköterska samt fem sköterskor. Alla anställda – förutom predikanten – bodde på sjukhusområdet.

• **1908**

Vårdplatserna utökas till 200 och antalet anställda ökar till 70 personer. Vindarna inreds med personalbostäder och sjukrum.

• **1915**

En paviljong i tre våningar uppförs vilken ger ett tillskott på ytterligare 50 vårdplatser. Den nya paviljongen blir överbelagd redan första dagen efter att den öppnas. Förbättrad diagnostik och nya undersökningsmetoder bidrar till antalet patienter ökar så kraftigt.

• **1922**

Ytterligare en paviljong tas i bruk (den byggd som idag inrymmer Patienthotellet).

• **1927**

Landstinget anvisar 265 935 kr till en nybyggnad innehållande mottagningsavdelning, lokaler för röntgen och personalbostäder.

• **1931**

Landstinget behandlar ett förslag om fullständig utvidgning och modernisering av sjukhuset, ett projekt som beräknas pågå under flera år. Beräknad kostnad tre miljoner kr.

• **1933**

Det nya epidemisjukhuset står färdigt. Antalet vårdplatser uppgår till 470, personalstyrkan har ökat till 242 personer.

• **1936**

En ny ekonomibygnad om fem våningar står klar.

I förgrunden den paviljong som i dag inrymmer Patienthotellet.

Det utbyggda lasarettet 1919 med portvaktstugan i förgrunden.

• 1938

Beslut klubbas om en ny byggnad för barnavdelning, gynekologavdelning samt en tillbyggnad i två våningar för förlossningsavdelningen. När bygget är klart 1943 har det kostat 1,8 miljoner kr.

• 1940-talet

Två bostadshus för sköterskor och övrig personal färdigställs liksom en underläkarvilla för sex familjer. En nybyggnad som bland annat inrymmer en badavdelning står färdig 1942.

• 1950-talet

1951 invigs den första av två byggnader avsedda för vård av långtidssjuka äldre. 1953 beslutar landstinget att sjukhuset ska byggas ut i två etapper.

• 1960

Den första etappen – ”A-, B- och F-blocken” – står klar. För 14 miljoner har ett u-format byggnadskomplex byggts i dels sju och dels fem våningar. Byggnaden inrymmer 196 vårdplatser samt lokaler för röntgen, akutmottagning och centrallaboratorium. Den andra planerade etappen befanns hösten -61 ej motsvara de krav som ställs och genomförs aldrig. I stället tillsätts en kommitté med uppdrag att utarbeta en generalplan för centrallasarettets fortsatta utbyggnad.

• 1964

En ny klinik för långtidssjukvård med 120 vårdplatser står klar för en kostnad av 5 miljoner kr. Följande år rustas den äldre delen av långvårdskliniken om 100 vårdplatser.

• 1967–68

En ny klinik för barn- och ungdomspsykiatri står klar för inflyttning. Kvinnokliniken får utökade utrymmen i en tillbyggnad. 1960-talet avslutas med ett nybygge för patologavdelningen och laboratorier.

• 1971–72

En ny infektionsklinik med 67 vårdplatser invigs. Den nya maskincentralen – som förser sjukhuset med värme, varmvatten och el – tas i bruk.

Efter 70 års användning är de ursprungliga byggnaderna på sjukhuset, trots reparationer och moderniseringar, hårt nedslitna och uppfyller ej de krav som ställs på sjukvården. Mer än ett halvt sekels tillbyggen har också lett till interna kommunikationsproblem. Nu strävar arkitekten i samarbete med landstinget efter en rationell planlösning där avdelningar med intensiv kontakt kommer varandra närmare.

• 1976

Den nya vuxenpsykiatriska kliniken invigs. I april detta år startar även en omfattande utbyggnad, ”Ettapp 1 A”. Gamla huskroppar jämnas med marken för att ge plats åt nya.

”40-blocket” från 1960 som bl a inrymmer röntgen, kem lab och akutmottagning

• **1978**

”Etapp 1 A” tas i bruk. Nu har sjukhuset fått en ny försörjningscentral samt ett nytt kök och bibliotek.

• **1979**

”Etapp 1 C” med ny huvudentré, öron-, ortopedmottagningar m m startar.

• **1980**

Inflyttning i ”Etapp 1 C”. I juli påbörjas Etapp 1 B – ortoped- och öronoperation, lokaler för sjukgymnastik, sterilcentral, vårdavdelningar m m.

• **1982**

En ny ambulansstation tas i bruk.

• **1983**

I april tas ”Etapp B 1” i bruk. Gamla byggnader rivs och ”Etapp B 2 A och B” startar (nya lokaler för bl a barn- och kvinnokliniken).

• **1985**

Centralsjukhuset kopplas in på kommunens fjärrvärmenät.

• **1986**

Etapp ”B 2 A och B” tas successivt i bruk (se 1983). Hus 22 och 23 byggs om för att härbärgera klinikadministration m m.

• **1989–90**

Kajservillan, den gamla lasarettsläkarbostaden från 1905, rivs. Röntgenavdelningen och kemiska laboratoriet byggs om och renoveras.

• **1994**

Den ena av de båda sjukhuspaviljongerna mot Rosenborgsgatan rivs, den från 1915. Den andra renoveras och byggs ut för att härbärgera Patienthotellet. Centralsjukhuset får en ny entréhall.

• **1998**

Akutmottagningen renoveras och byggs ut. Hus 3, det s k 40-blocket, är i dåligt skick. Flera våningsplan utryms. Dialysavdelningen flyttar in i nyrenoverade lokaler. Barn- och ungdomshabiliteringen flyttar in i ombyggda lokaler utefter Sommarrovägen. Kirurgiska kliniken läkarstab och administration flyttar in i en paviljong. Stråket utanför akutmottagningen mot 40-blocket renoveras. Medicinkliniken administration flyttar in i expeditionerna utmed stråket.

• **1999**

Barn- och ungdomshabiliteringen tvingas lämna sina nyrenoverade lokaler på grund av miljöpro-

blem. Ambulanstationen rivs på grund av fuktskador och dålig arbetsmiljö. Psykiatriska kliniken utrymmer sin mottagning av samma orsaker och flyttar till en paviljong på Älvgatan.

• **2000**

Intensivvårdsavdelningen flyttar in i nyrenoverade och utbyggda lokaler. Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken har problem med fuktskador och dålig arbetsmiljö.

• **2001**

Operation Väst invigs (operations- och uppvakningsavdelning för kirurgi-, öron- och ortopedi). Sterilcentralen flyttar in i nyrenoverade och ombyggda lokaler. Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken flyttar till Kanikenäset i Karlstad.

• **2002**

En ny vårdpaviljong står färdig för att härbärgera en medicinavdelning samt en avdelning för närsjukvård.

Psykiatriska kliniken vårdavdelningar flyttar till Klara respektive Herrhagen.

• **2003**

Alla de vita huskroppar som härbärgerat barn- och vuxenpsykiatriska klinikerna rivs.

• **2004**

Blodcentralen samt Kirurgslussen flyttar in i nyrenoverade lokaler i hus 6. Strålbehandlingsavdelningen rotrenoveras.

• **2005**

Strålbehandlingsavdelningen samt infektionsavdelningarna 31 och 32 renoveras till roten. Fysiologiska kliniken flyttar in i nyrenoverade lokaler och en helikopterplattan tas i bruk.

• **2006**

Den nya PCI-enheten invigs (ballongvidgning av hjärtats kranskärl). Sjukhuset får ett eget vaccinationscentrum i en paviljong utefter Älvgatan.

Lokaler byggdes om för Pci-enheten.

Nya vårdbyggnader för psykiatri samt för laboratorier och internmediska vårdavdelningar invigdes under 2011.

Under 2000-talet pågår utredningar och diskussioner om sjukhuset ska lokaliseras till ett annat område i Karlstad. Två utredningar förordar att den nuvarande platsen är den mest lämpliga, och så blir även politikernas beslut.

• **2007**

Politikerna ger klartecken till att två stora byggprojekt får starta, uppförandet av ett nytt hus för medicinsk service och internmedicinsk vård samt ett nytt hus för att samla länets vuxenpsykiatri. Omfattande infrastrukturarbeten inleds. Ledningar inventeras och kopplas om, berg sprängs och jordmassor schaktas bort.

• **2008**

Rivningen av höghuset, hus 3, avslutas. En provisorisk akutinfart öppnas från Rosenborgsgatan. Grunderna för de nya husen, hus 1 och hus 2, börjar gjutas.

• **2010**

Sjukhusets reservkraftanläggning uppgraderas och byggs ut. En ny energicentral invigs där värme och kyla hämtas från såväl berget som från Klarälven. En reservvattenanläggning tas i bruk där vattnet från Klarälven renas. En filialreception öppnar och de första verksamheterna börjar flytta in i hus 2.

• **2011**

I februari invigs hus 2 med öppet hus för personal och allmänhet. Inflyttning och öppet hus blir det även i psykiatrihuset, hus 1.

Politikerna ger klartecken till att låta bygga ett nytt operationshus som ska stå klart 2016.

Den första etappen av projektet CSK 2013 startar, ett projekt som planerar för hur sjukhusets lokaler ska disponeras på lång sikt. En ny neonatalavdelning har högsta prioritet.

• **2012**

Arbete med att rotrenovera delar av hus 55 pågår - flera avdelningar och mottagningar flyttar in i provisoriska lokaler. Kvinnoklinikens vårdavdelning 14 samt en del av mottagningen flyttar in i nyrenoverade lokaler.

Första spadtaget tas för det nya operationshuset, hus 60.

Provisoriska parkeringsplatser för personalen anläggs intill Sommarro idrottsplats samt vid NWT-huset.

- **2012** (forts)

Endokrin- och diabetescentrum flyttar till hus 25.

- **2013**

Urologins specialistmottagningar och vårdavdelning flyttar in i nyrenoverade, gemensamma lokaler i hus 55.

Delar av akutmottagningen byggs om och renoveras, bland annat görs ett väntrum och en reception om till övervakningstorg.

Den nya intensivvårdsavdelningen för tidigt födda, neonatalvårdsavdelningen, öppnas.

Kvinnosjukvårdens mottagningar för ultraljud, specialistmödravård och eftervård flyttar ihop i nyrenoverade lokaler i hus 55.

Medicinklinikens lednings och administration flyttar från hus 24 till hus 6.

- **2014**

Mottagningarna för lungmedicin och mag-tarm flyttade in i nyrenoverade lokaler i hus 6.

Neurologi- och rehabmottagningen flyttar in i nyrenoverade lokaler i hus 6.

Gynekologiska onkologimottagningen öppnar i hus 22.

Verksamheten vid vårdavdelning 22 flyttar till avdelning 34.

Vårdavdelning 20 njurmedicin flyttar in i avdelning 33.

Kirurgisk dagvård flyttar till före detta avdelning 20.

Njurmedicinmottagningen flyttar till hus 6 och 3.

- **2015**

Ett kliniskt träningscentrum öppnar i nyrenoverade lokaler i hus 25.

Reumatologimottagningen evakueras till nyrenoverade lokaler i hus 52.

Sömnapné-mottagningen och medicinklinikens administration flyttar från hus 6 till hus 52 för att bereda plats för kirurgmottagningen som evakueras från hus 23.

- **2016**

Vårdavdelning 9 medicin delas upp – halva avdelningen flyttar till avdelning 56 och andra halvan till avdelning 58. Avdelning 23 flyttar från hus 25 till avdelning 9.

Onkologimottagningen och klinisk prövningsenhet flyttar till nyrenoverade lokaler i hus 23.

Klarälvsentrén öppnar och hus 60 med operationscentrum tas i bruk.

Sömnapné-mottagningen och medicinklinikens administration flyttar tillbaka till hus 6.

Kirurgmottagningen flyttar in i nyrenoverade lokaler i hus 6.